

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Verior sententia. c. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

Prima consi-
deratio po-
tentia.

2 Considera-
tio.

80

Non negat
Scotus reduci
posse in eam
potentiam Dei.

9
Defenditur
Scotus à fal-
sa explicat.
sua sententia.

Impugnatur
Scotus vera
ratione.

Res ideo cog-
noscuntur,
quia sunt.

potentia per respectum ad creaturas possibles, undeque illa dicatur possibles. Deinde potentia Dei concipitur à nobis relate ad id, quod potest: & hoc pacto inquit, dici omnipotentiam respectu creaturarum possibilem. Sed non incidit in circulum illum superius impugnatum; quia censet, creaturas, ad quas dicitur referri omnipotentiam, esse possibles non ab ipsa potentia Dei, sed ab intellectu quatenus illas cognoscit, & subesse quodam diminuto producit. Hanc enim notitiam putat in Deo priorem esse nostro modo intelligendi, imo etiam natura sua, quam potentiam, cum inter attributa omnia distinctionem ex natura rei constituat: ex eius enim sententia, ut vidimus disp. 103. cap. 3. omnipotentia Dei est eius voluntas, quam precedit scientia. Idemque docere posset, etiam si existimaret intellectum quoque ad potentiam pertinere, sicut voluntatem: quia solum practica notitia cum voluntate esset potentia: res autem habent esse possibles in eius sententia ex scientia Dei speculativa, quæ etiam prior est, quam practica. Sed pro maiori huius sententiæ declaratione nota, Scotum non negare denominationem possibilem, quæ rebus ipsis tribuitur, provenire ex ipsa potentia Dei, quatenus ad res ipsa dicitur referri: sed cum ait res esse possibles ab intellectu diuino cognoscente, non à potentia, intelligit possibilem (ut aiunt) pro materiali, & fundamentaliter, non formaliter, hoc est ab intellectu diuino res habere, quod subsint diuinæ omnipotentia, & possint esse, atque ut ea denominationem possibilem accipiantur.

Verum hæc sententia multis visa est temeraria, quod concedat res omnes vi intellectus diuini habere illud esse diminutum ab æterno, id est aliquam existentiam. Frustra tamen in hunc sensum, quem nunquam Scotus somniauit ipsum impugnare, ut notauimus supra disp. 70. c. 2. quoniam ipse non putauit illud esse diminutum produci ab æterno productione aliqua reali, quæ aliquo esse existentia terminaretur: sed appellauit esse diminutum illud esse obiectuum rerum, quod habent in intellectu ut ipsius intellectus: hæc enim sunt præsentia intellectui, non solum quæ absentia sunt, verum etiam quæ non existunt. Nullus autem negabit, res omnes possibles intellectui diuino esse obiectiue præsentia: ergo neque negabit, eas habere aliquod esse diminutum per intellectum: nam quo pacto illud esse vocaret Scotus diminutum, si esset verum esse existentia, & re ipsa extra causas?

Nihilominus alia ratione hæc opinio Scoti, quod ad præsentem attinet controuersiam, mihi non probatur: quia sicut res non dicuntur fore, aut esse talis natura, quia cognoscuntur à Deo quin potius ideo sciuntur futura, aut talis esse natura, quia sunt futura, & talis natura: sic etiam res non sunt possibles, quia cognoscuntur, sed ideo cognoscuntur, quia sunt possibles: hoc est, ideo cognoscuntur posse esse, & nullam implicare contradictionem, qui reuera possunt esse. Quemadmodum etiam 1. 2. q. 7. a. 6. dicemus, aliqua peccata non ideo esse mala, quia cognoscuntur esse mala, aut quia prohibita sunt etiam à Deo, sed potius contra: intellectus enim speculatiuus non facit, sed supponit ens, & obiectum: quod cognoscit. Quare si alias Deus esset, etiam si non cognosceret, per locum tamen (ut aiunt) intrinsecum, crea-

turæ essent possibles, hoc est, ex se ipsis non implicaret contradictionem, talis, aut talis natura esse, possetque in tempore produci, si alio modo quam cognitione, & voluntate Deus esset omnipotens: prius igitur est nostro modo intelligendi, rem esse possibilem, hoc est, ex se non implicare contradictionem, quam intelligi ab intellectu diuino.

CAPVT IV.

Verior sententia.

Superest vera sententia, quam paucis S. Th. hoc artic. tradidit: res nimirum, quæ sunt obiecta diuinæ omnipotentia, non ab intellectu, nec ab ipsa omnipotentia, quatenus refertur ad ipsas, habere quod sint possibles, & obiecta ipsius: sed esse obiecta omnipotentia, prout ex se ipsis non implicant contradictionem ex terminis. Quare diuina potentia non dicitur omnipotentia, quia possit facere omnia possibilia fieri; esset enim inutilis repetitio: neque quia possit omnia facere, quæ cognoscit, & primam rationem obiecti velimus assignare, quia antequam intelligat Deus, iam est obiectum suæ omnipotentia: sed quia potest facere, & producere quicquid ex se non implicat contradictionem, ut sit: quo quidem modo & assignatur proprium, & proximum obiectum omnipotentia, & tollitur omnis inutilis repetitio. Prius igitur est, res ex se non implicare contradictionem, quam Deum ad ipsas actum referri, & omnipotentem. Sicut prius est esse colorem, quam oculum ad colorem referri, & quam color dicatur visibilis.

In hanc sententiam ex parte consentit Henricus q. 6. q. 3. cuius doctrina accurate notanda est: multum hæc namque illustrabit sententiam Doctoris Angelici. Aduertit ergo dupliciter posse Deum considerari potestem, primum in se ipso; deinde relate ad aliud: hoc est, posse actiuum ipsius Dei primum intelligi, quatenus in se secundum est, & virtutem operandi habet ex se ipso; deinde quatenus iam actum refertur, ut potens ad obiectum. Eadem proportionem posse passiuum creaturarum bifariam quoque cogitari potest; vno modo, ut in se ipso absolute abique vlio respectu, quod nihil aliud est quam rem aliquam non implicare contradictionem ut sit, & vocari potest potentia logica: altero modo, ut actum refertur ad potentiam Dei sub denominatione possibilem, quatenus dicitur ab ea posse produci. Hæc igitur quatuor ita inter se comparantur (inquit Henricus) ut posse actiuum Dei in se prius sit, quia est perfectio primi entis, quod super natura nihil aliud supponit, nec postulat secum, ut sit; ac proinde sua natura absolutum est ab omni priori & comitanti, ut cap. 6. probabitur: alioqui non esset summum, & primum ens. Postea sequitur ordine rationis logica posse passiuum creaturarum in se: prius enim Deus in se est perfectum ens, quam homo non implicet contradictionem, ut sit: & per locum intrinsecum recte loquitur, si non esset Deus implicaret contradictionem, hominem esse non tamen contra, si implicaret contradictionem, hominem esse, implicaret etiam Deum esse ut eodem c. probabitur. Et licet tenus recte quidem Henricus.

Addit tamen deinde, ex illo posse passiuo creaturarum absoluto, & in se, hoc est ex eo, quod creatura

tura in se non implicat contradictionem, proxime oriri posse passuum earundem actu relatum ad potentiam Dei, hoc est, quod dicantur possibilem produci a potentia Dei: & tandem ex hoc posse passuum relato nasci posse actuum in Deo actu etiam relatum ad creaturas: in quo sane eius sententia corrigenda videtur iuxta id, quod ipse docuit quod lib. 8. q. 3. Quoniam sicut color dicitur visibilis a visu, & ens intelligibile ab intellectu, eadem ratione possibile, aut producibile a potentia productionis denominatur. Prius igitur est, actuum potentiam actu referri ad obiectum, quod possibile, aut producibile determinatur, quam ipsum obiectum talem appellationem sortiri. Quare licet ordine assignato ab Henrico non incideremus in repetitione illi inutilem, nihilominus quia ordo ille non recte assignatur ut probauimus, alio modo philosophari necesse est ita tamē ut circulus ille tollatur.

Dicimus ergo cum eodem Henrico quod lib. 11. q. 3. quod 3. statim atque consideratur posse passuum rerum absolutum, & in se, hoc est, res non implicare contradictionem, ut sint, iam esse sufficiens obiectum absolutum, ut actu terminet respectum diuinae omnipotentiae: quemadmodum dixit Arist. respectum visus ad colorem terminari. Quocirca statim intelligimus posse actuum Dei sub relatione, hoc est, statim consideramus, omnipotentiam Dei sub respectu potentiae actu referri ad res, quatenus in se, non implicat contradictionem. Postremo tandem ex eo, quod Dei potentia hoc modo referatur ad res, & ad posse passuum earum absolutum, confurgit in illis posse passuum relatum, hoc est, denominatio illa relata possibili, vel producibili: sic ut dixit Arist. ex eo, quod visus ad colorem terminatur, colorem visibilem denominari, & eodem modo res intelligibiles ab intellectu.

Est tamen obseruandum discrimen: nam color dicitur visibilis ex eo, quod visus suapte natura refertur ad illum: at vero res non dicuntur possibile, quia Dei potentia re ipsa & natura sua refertur ad ipsas, refertur enim extrinseca tantum denominatione, sicut etiam res ipsae referuntur ad potentiam. Sed inter utramque denominationem eundem seruamus ordinem, quem in creaturis videmus inter potentiam actuum, & denominationem obiecti, ut inter visum, & visibile. Fieri namque potest, ut alicui conueniat primo extrinseca aliqua denominatio, ex variis rerum circumstantiis desumpta, & ex illo in aliud secundarie derinetur, ut 1. 2. q. 20. a. 2. videmus: & quidem deriuatio illa fieri potest secundum idem nomen, sicut malitia, quae primarie denominat actum exterio-rem, quia primarie prohibitus est, secundarie denominat interio-rem, ut ibidem dicitur. Potest etiam fieri deriuatio secundum diuersa nomina, sicut ex denominatione potentiae actuum derinatur denominatio passuum: id vero, quod de impossibili docuit Henricus, sequenti cap. explicabitur.

Ex hac doctrina primo tollitur nugatoria illa repetitio, quae committi posset in definitione omnipotentiae, si definiretur per possibile: atque hac ratione constituitur proprium obiectum illius, quod assignauit S. Th. in hoc art. itaque sic definitur omnipotentia: Est virtus quae potest producere, quicquid non implicat contradictionem, ut sit, quo pacto relatio omnipotentiae ad posse passuum absolutum creaturarum refertur.

Secundo ex eadem doctrina explicandus est Ansel. in libro de casu diabolici. 12. cum ait, ideo esse aliquid possibile, quia ab alio fieri potest; nam si de possibili absolute loquatur, negare non potest, prius esse in se possibile, non potentia physica, sed logica, ut haecenus diximus, & infra disp. 181. c. 2. explicabimus, quam dicatur ab aliqua potentia fieri posse. Si vero intelligat de possibili relato, verissimum est, nihil possibile dici, nisi quia ab alio fieri potest.

Tertio obseruandum est, nomine eius, quod non implicat contradictionem, & est obiectum omnipotentiae, essentiam Dei, aut aliquam illius personam non comprehendere, sed id solum, quod extra Deum esse, contradictionem non implicat. Quia ratione disp. 165. ostendimus, tres personas diuinas aequales esse omnipotentiae, quia aequaliter possunt producere creaturas, tamen non conueniat illis aequaliter producere personam.

CAPVT V.

Quomodo omnipotentia versetur
circa non ens.

EX S. Th. in art. solum habemus, illud non esse obiectum omnipotentiae, quod implicat in se ipso contradictionem, hoc est, implicat in se simul esse, & non esse, quare nunquam excludit non ens a ratione obiecti omnipotentiae, nisi quatenus implicat contradictionem: ita enim ipse philosophatur. Cum Deus in se contineat omnem perfectionem entis, quicquid potest habere entis ratione, continetur sub possibili absoluto, quod respicit diuinam omnipotentiam, sicut proprium obiectum: nihil autem opponitur rationi eius, nisi non ens: ergo illud opponitur obiecto omnipotentiae quod implicat in se contradictionem, hoc est, implicat in se esse, & non esse. Ex ratione tamen S. Th. videtur sequi, omne non ens, quomodocumque sit, non esse obiectum diuinæ omnipotentiae: cum enim ex eo, quod Deus habeat in se omnem perfectionem entis, sequatur, omne illud, quod habet rationem entis, sub omnipotentiam cadere; colligi etiam videtur, omne, quod non est, non esse obiectum illius vll'o modo: & ita in secundo contra gent. c. 2. 2. ratione secunda dixit, omnipotentiam Dei referri ad omnia, quae rationi entis non repugnant: ex quo inferri, non ens non esse obiectum omnipotentiae, quia opponitur rationi entis: id quod in hoc etiam art. inlinuauerat.

Sed in 1. d. 4. 2. q. 2. artic. 2. & de potentia q. 1. a. 3. asserit, omne illud, quod potest habere rationem entis, vel non entis, esse obiectum diuinæ omnipotentiae, & id solum esse extra illam, quod implicat contradictionem, hoc est, simul esse, & non esse. Ex quibus non satis constat, utrum non ens sit obiectum diuinæ omnipotentiae, an non.

Caiet. in hoc art. docet, omnipotentiam Dei versari circa ens, & non ens, diuerso tamen modo; circa ens, producendo illud; circa non ens, non producendo, aut cessando a productione. Caterum quamuis hoc verum sit, non satis explicat id, quod dixit S. Th. in hoc art. & 2. contra Gent. nempe, non ens non cadere sub Dei omnipotentiam.

Quare obseruanda est doctrina Ferrar. 2. contra Gent. c. 110. 2. 2. quae perspicue Doctoris sancti sententiam illustrat. Notat igitur, non ens dupliciter dici posse, vno modo quasi essentialiter, pro eo videlicet, quod nullam essentiam habet, sed potius in se ipso

Explicatur
Anselm.

15

Per id quod
non implicat
contradictionem
sola creatura
intelligitur.

Redditur
quasi dubia
ex variis li.
S. Th.

16

Caiet.

Ferrar.

Circa non ens
quod essen-
tiam non ha-
bet nullo mo-
do versatur
omnipotentia.